

Кеда Марина<https://orcid.org/0000-0003-3458-1299>

Web of Science Researcher ID PFR-2944-2026

Кандидат історичних наук, доцент кафедри
всесвітньої історії та міжнародних відносин,
Національний університет
«Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка
(Чернігів, Україна) E-mail: kedam@meta.ua

Стипендіат програми Жана Моне,
Європейський університет Флоренції
(Флоренція, Італія)

ПРОЄКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ НАУКОВО-ДОСЛІДНОГО ЦЕНТРУ ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТУДІЙ НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ «ЧЕРНІГІВСЬКИЙ КОЛЕГІУМ» ІМЕНІ Т. Г. ШЕВЧЕНКА

Мета статті полягає у висвітленні результатів проєктної діяльності Науково-дослідного Центру європейських студій Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка та аналіз їх впливу на інституційний розвиток університету.

Методологічною основою для підготовки публікації є підхід case-study, що передбачає вивчення практичного досвіду діяльності НД ЦЄС із залученням якісного аналізу документів НУЧК, внутрішніх звітів Центру, сайтів проєктів, які відображають процес і результати реалізації проєктів Центру, а також спостережень автора.

Наукова новизна визначається тим, що вперше представлено та комплексно проаналізовано проєктну діяльність Науково-дослідного Центру європейських студій, активності якого раніше не були предметом уваги науковців.

Висновки. Проєктна діяльність заснованого 2021 року Науково-дослідного центру європейських студій стала важливим рушієм розвитку університету в умовах євроінтеграційних процесів та воєнних викликів. Успішно реалізовані проєкти програми Еразмус+ напряму Жан Моне, міжнародні заходи, публікації, стажування та матеріально-технічне оснащення університету засвідчили значний потенціал Центру у сфері освітніх та наукових інновацій. За період 2021–2025 рр. діяльність ЦЄС сприяла підвищенню якості європейських студій, розширенню міжнародного партнерства, розвитку дослідницьких компетентностей студентів та викладачів, удосконаленню освітніх програм, зміцненню інституційної спроможності університету як надійного міжнародного партнера. Завдяки проєктній підтримці НУЧК посилив системне дотримання сучасних освітніх стандартів, отримав можливість більш гармонійно інтегрувати історію Європейського Союзу в навчальні програми та демонструвати практичну цінність європейського досвіду для розвитку вітчизняної освіти. Завдяки комплексному підходу ЦЄС утвердився як один з провідних центрів європейських студій в Україні, що впливає на регіональну експертизу у галузі європеєзнавства, підтримує інтеграцію України до європейського освітнього та наукового простору та створює сталий академічний вплив.

Ключові слова: Науково-дослідний центр європейських студій, Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка, проєктна діяльність, програма Еразмус+, напрям Жан Моне.

Науково-дослідний центр європейських студій (далі – НД ЦЄС, Центр) було засновано у Навчально-науковому інституті історії та соціогуманітарних дисциплін імені О. М. Лазаревського Національного університету «Чернігівський Колегіум» імені Т. Г. Шевченка (далі – НУЧК) 31 серпня 2021 року. Створення Центру було обумовлене стратегічним курсом України на європейську інтеграцію та необхідністю посилення в університеті освітніх і наукових практик, орієнтованих на європейські цінності.

Мета діяльності Центру – об'єднати зусилля фахівців у галузі вивчення історії Європи, європейської інтеграції, популяризації європейських цінностей та культурної спадщини [20; 22, 1].

Основними завданнями Центру є: організація досліджень у галузі історії Європи; залучення вітчизняних і зарубіжних фахівців, наукові інтереси яких пов'язані з історією Європи та європейської інтеграції; підготовка монографій, збірників наукових праць, навчально-методичних посібників; проведення наукових конференцій, семінарів, круглих столів з питань історії, культури Європи та європейської інтеграції; надання консультацій у підготовці проєктних заявок для участі у європейських грантових програмах та інші.

Біля витоків Центру стояла потужна команда креативних і відданих справі співробітників університету, до складу якої увійшли викладачі кафедри всесвітньої історії та міжнародних відносин: професор Дятлов Володимир Олександрович, професор Кондратьєв Ігор Вікторович, доценти Соломенна Тетяна Валеріївна та Коваленко Ольга Олександрівна, а також (до 2022 року) – аспірант кафедри історії України Міден Ервін Лотарович [20]. Ініціатором створення та керівником (згідно Положення –

Директором) Центру стала доцент кафедри всесвітньої історії та міжнародних відносин Кеда Марина Костянтинівна, яка є уповноваженим представником (LEAR) НУЧК в системі Funding and Tender Portal Європейського Союзу.

Для посилення своєї інституційної спроможності Центр формує розгалужену партнерську екосистему, до якої входять українські та зарубіжні інституції, об'єднані спільним прагненням розвитку європейських студій та академічної співпраці. В окремих проєктах партнерами Центру виступали EACEA (Європейська виконавча агенція з освіти та культури), AFMEP – Асоціація колишніх членів Європейського Парламенту, RSCAS EUI – Центр передових досліджень Робера Шумана Європейського університету Флоренції (Італія), APREI – Українська Асоціація викладачів та дослідників Європейської інтеграції, УАЕС – Українська Асоціація Європейських Студій, Erasmus+ офіс України, Управління культури та туризму Чернігівської міської ради, ГО «Вектор Плюс», Чернігівський обласний художній музей ім. Г. Галагана, Чернігівський обласний історичний музей ім. В. Тарновського й інші установи та організації.

Магістральним напрямом роботи Центру стала проєктна робота, орієнтована на розвиток міжнародної співпраці. Зважаючи на відносно недовгий період свого існування (чотири роки), діяльність ЦЄС не ставала предметом уваги окремих спеціальних досліджень, однак певні аспекти проєктних активностей Центру згадувались у низці публікацій. Так, Л. Павленко, у контексті аналізу досвіду вивчення історії Європейського Союзу у закладах загальної середньої освіти України, задля визначення проблем, можливостей, перспектив та шляхів підвищення якості викладання європеєзнавчої проблематики в сучасній вітчизняній школі, згадує підготовку Центром блоку навчально-методичних матеріалів [21; 17]. М. Кеда також наголошувала на важливій ролі ЦЄС в процесі імплементації проєктів Європейського Союзу в Національному університеті «Чернігівський колегіум», підкресливши внесок Центру у розвиток проєктної інфраструктури університету [16]. Однак здебільшого представники наукової спільноти зосереджувались на аналізі окремих проєктів, до виконання яких був дотичний ЦЄС, ході їх імплементації та досягнутих результатах [7], та на розвитку певних компетентностей через університетські проєктні активності [3; 8; 19]. Проте, сукупна проєктна діяльність НД ЦЄС не ставала предметом комплексних досліджень.

Відтак, **метою даної статті** є висвітлення результатів проєктної діяльності Центру європейських студій та аналіз їх впливу на інституційний розвиток університету.

Актуальність дослідження полягає у тому, що воно доповнює і збагачує історію НУЧК, розкриваючи раніше недосліджені аспекти його діяльності.

Наукова новизна визначається тим, що вперше представлено і комплексно проаналізовано проєктну діяльність Центру європейських студій, активності якого раніше не були предметом уваги науковців.

Хронологічні рамки дослідження обумовлені періодом існування НД ЦЄС і охоплюють 4 роки: від його заснування у 2021 році до сьогодні (грудень 2025 року).

Джерельною базою для підготовки публікації стали звіти НД ЦЄС з 2021 по 2024 роки [13; 14; 15], Положення про заснування Центру [22] та сайти проєктів, які містять детальну інформацію про їх діяльність [4; 6; 9; 10; 11; 12; 18].

Методологічною основою для підготовки публікації є підхід case-study, що передбачає дослідження практичного досвіду діяльності НД ЦЄС із залученням якісного аналізу документів НУЧК, внутрішніх звітів Центру, сайтів проєктів, які відображають процес і результати реалізації проєктів Центру, а також спостережень автора.

Результати дослідження. Важливим напрямом роботи НД ЦЄС стала проєктна діяльність¹, в якій Центр керується низкою правових положень, що регулюють імплементацію проєктів міжнародної співпраці в Україні. Так, ще при формуванні нормативних засад своєї роботи ЦЄС, окрім базових державних документів, що регулюють діяльність вищої освіти в Україні, також керувався «Цілями сталого розвитку України» [26] та «Стратегією розвитку Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка на 2022–2026 роки» [25]. У подальшій роботі, зокрема, при розробці проєктних заявок, члени центру також беруть до уваги нові регулятивні документи, насамперед, – «Стратегію розвитку вищої освіти в Україні на 2022–2032 роки» [24], Положення НУЧК про порядок реалізації міжнародних проєктів, грантів та угод про співробітництво [23] тощо.

Загалом за означений період Центр прямо й опосередковано долучився до підготовки та/або виконання семи міжнародних проєктів у рамках програми Еразмус+ (Таблиця 1), а також до підготовки цілої низки проєктних заявок на різні національні та міжнародні конкурси.

Початок проєктної діяльності. Інституційне становлення НД ЦЄС та формування основ його діяльності позначилось роботою із поточними проєктами, які імплементавались на той час в НУЧК. Зокрема, упродовж першого року роботи співробітниками Центру було завершено основні активності у рамках трьох взаємодоповнюючих проєктів «Європейські антитоталітарні практики» [12], «Культурний вимір Європи» [18] та «Європейський освітній простір: можливість та виклики для України» [11].

Оскільки всі три проєкти програми Еразмус+ представлені напрямом Жан Моне, то їх основним змістом їх діяльності була розробка та викладання дисциплін у сфері європейських студій, сприяння активному європейському громадянству, підвищення обізнаності про ЄС та його цінності. Так, проєкт «Культурний вимір Європи» був спрямований на поглиблення знань здобувачів про походження ідеї європейської єдності, історію Європейського Союзу, формування європейських культурних цінностей, основні принципи міжкультурної комунікації та вивчення перспектив імплементації відповідного досвіду в Україні.

¹ Результати дослідження були обговорені на пленарному засіданні Всеукраїнської наукової конференції, присвяченої 325-річчю Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка, м. Чернігів, 29 грудня 2025 р.

Проекти НУЧК за участю членів ЦЄС

	Акронім проекту	Період	Бюджет	Сайт проекту	Керівник
1	CulDE	2018-2021	49632.00	https://nuchkerasmus.wixsite.com/culde	Кеда М. К.
2	EAP	2018-2021	22680.00	https://alinahaiduk.github.io/eap.philosophy/index.html	Столяр М. Б.
3	EEA OCU	2019-2022	29736.00	https://erasmusprogramme.wixsite.com/educational-area	Острянюк А. М.
4	SEED	2022-2025	120398.00	https://sites.google.com/view/seed-ua/	Кеда М. К.
5	NETTING	2023-2026	30000.00	https://sites.google.com/view/nettingnuchk/	Гергуль С. М.
6	GEEUHOMA	2023-2026	30000.00	https://sites.google.com/view/geeuhoma/	Стрілюк О. Б.
7	EELITR	2023-2026	30000.00	https://sites.google.com/view/eelitr	Острянюк А. М.

Оскільки розуміння та засвоєння загальноєвропейських цінностей в Україні неможливе без подолання залишків тоталітарного минулого, то центральною ідеєю проекту «Європейські антиєвропейські практики» стало дослідження відповідного європейського досвіду як реальної альтернативи загрозам тоталітарних ремінісценцій у вигляді неототалітаризму. Слухачі вивчали концепти тоталітаризму, посттоталітаризму та неототалітаризму в історичному, філософському, лінгвістичному та педагогічному аспектах, аналізували європейське антиєвропейське законодавство, зосереджуючись на конкретних прикладах Чехії та Польщі, порівнюючи його з відповідними нормами і досвідом України. Дані аспекти аналізувались як на макрорівні (сутність, провідні риси, механізми дії), так і на мікрорівні (в межах потестарного дискурсу, менталітету та психології; в освітньому та виховному процесах). Також здобувачі розглядали філософські та художні антиєвропейські (у тому числі і антиєвропейські) практики як один з факторів євроінтеграції.

Проект «Європейський освітній простір: можливість та виклики для України» мав на меті ознайомлення з найкращими освітніми практиками європейських країн та розробку механізмів їх впровадження у вітчизняних умовах. Передусім він був спрямований на розробку навчальних курсів, які охоплюють досвід найкращих практик шкільних інноваційних освітніх технологій в Європі, аналіз Європейського навчального простору як інструменту розвитку громадянського суспільства в Україні, а також базові складові проектного менеджменту.

Крім того, у рамках роботи кожного з проектів організовувались круглі столи та міжнародні конференції, готувались навчально-методичні та наукові публікації членів проектною командою, створювались перші наукові розвідки студентів-слухачів дисциплін, проводились екскурсії, історичні моделювання (наприклад, саміт «Україна-ЄС» та парламентські дебати), євроквізи (інтелектуальні змагання на європейсько-знавчу тематику), працював студентський євроклуб та форум-театр, створювались відео-курси тощо.

Успішна імплементація цих проектів створила плідний ґрунт для подальшої проектною діяльності Центру. Довгостроковими результатами стало посилення європейської ідентичності українців, що передбачає усвідомлення українським народом себе як унікальної та невід'ємної частини європейської спільноти з єдиною історією та цінностями, що веде до покращення міжкультурної комунікації та взаємного розуміння між Україною та Європейським Союзом.

Для підтримки наявних і розгортання перспективних проектних активностей з вересня по грудень 2021 року Центром також проводилась інша різновекторна діяльність. Зокрема, у зв'язку зі зміною керівництва університету керівником Центру Кеда М. К. було ініційовано листування з офіцерами та сервісними службами програми Erasmus+ ЄС з приводу оновлення бази НУЧК на порталі учасників (Participant Portal), було підготовлено і завантажено документи, оновлено рахунок НУЧК. Також на платформу Erasmus+ Project results завантажено результати проектів CulDe та EAP. Викладачам НУЧК надавались консультації щодо можливостей європейського фінансування для НУЧК та особливостей заповнення аплікаційних форм для програм 2021–2022 року. Проектне консультування згодом стало одним із традиційних напрямів роботи Центру.

Із безпрецедентними викликами зіткнувся НД ЦЄС на початку 2022 року у зв'язку з широкомасштабним вторгненням РФ на територію України, коли місто Чернігів опинилось в епіцентрі військових дій. Не зважаючи на складні умови (оточення і загрозу окупації міста) члени центру підтримували зв'язок і подали проектну пропозицію «Вивчення Європи: освітній вимір» (SEED) на конкурс програми Erasmus+ напрямом Jean Monnet. Згодом заявка була схвалена і НУЧК отримав фінансування на створення в університеті однойменного центру досконалості (101085480—SEED—ERASMUS-JMO-2022-HEI-TCH-RSCH). Бюджет проекту склав 120 398.00 євро, із них грант ЄС – 96 318.00 євро [4].

Проект SEED став найкрупнішим проектом НУЧК у партнерстві з ЄС і визначив основні напрями діяльності Центру на наступні три роки (2022–2025). Він мав на меті створення Центру досконалості, покликаною стати регіональним осередком вдосконалення викладання, дослідження та просвітницької діяльності у галузі європейських студій в регіоні та Україні. Структурно активності Центру досконалості передбачали три основні вектори: 1) підвищення кваліфікації для вчителів і викладачів ЗЗСО, профтехосвіти та Євроклубів (з метою надання інноваційних інструментів та сучасних навчальних матеріалів для

викладання дисциплін, пов'язаних з історією та сучасністю Європейського Союзу); 2) розробку і викладання спеціальних курсів для студентів факультетів, які не мають у своїх освітніх програмах дисциплін, дотичних до ЄС; 3) проведення досліджень, спрямованих на вивчення історії Європейського Союзу, Європи та європейських цінностей.

З початком широкомасштабної війни імплементація проєктів Європейського Союзу ускладнилась. Одним із найбільших викликів цієї діяльності в умовах війни (крім ракетних і дронівих атак міста, відсутності електропостачання, вимушеної релокації учасників проєктів й інших соціальних та інфраструктурних обмежень) стало інформаційне протистояння у цифровому просторі. Зокрема, проблемно стало вести сторінки проєктів у соціальній мережі Facebook. Сторінки постійно піддаються атакам і нападкам ботів, як відкритим (з токсичними коментарями і погрозами під постами щодо змісту проєкту, діяльності, національного походження учасників (спрямовані проти України та її європейського вибору, з прославленням Росії та дій її президента) тощо, так і прихованим (зі скаргами на «невідповідний» зміст, порушення авторських прав та іншими безпідставними звинуваченнями), через що від платформи поступають постійні повідомлення про блокування сторінок. Переважна більшість негативних коментарів по проєкту SEED поступали польською мовою із закритих профілів (скріншоти збережені). Також був повністю знищений сайт проєкту SEED (як україномовна, так і англomовна версії) і знадобилось чимало зусиль фахівців, коштів та багато часу для його відновлення. Проте, навіть за таких складних умов реалізація проєктів не була перервана і здійснювалась успішно, що засвідчило стійкість університету і його готовність до адаптації.

Освітні, наукові та громадські заходи. За означений період Центром європейських студій у рамках імплементації проєктів було організовано низку міжнародних, всеукраїнських та регіональних заходів.

27 грудня 2022 р., відбулася презентація проєкту «Вивчення Європи: освітній вимір» [4]. Під час проведення заходу з вітальним словом виступили: начальник Управління освіти і науки Чернігівської облдержадміністрації Юрій Музика, перший проректор, проректор з наукової роботи НУЧК, д.і.н., професор Володимир Дятлов та директор Навчально-наукового інституту історії та соціогуманітарних дисциплін імені О. М. Лазаревського НУЧК, к.і.н., професор Олександр Коваленко. Були присутні представники регіонального врядування, директори та вчителі шкіл Чернігова та області, адміністрація, викладачі та студенти університету, журналісти та громадські активісти. Керівник проєкту к.і.н., доцент Марина Кеда розповіла присутнім про основні вектори роботи Центру та звернула увагу на важливість подібних проєктів для розвитку регіону. Також члени проєктної команди анонсували свої дисципліни.

Першим змістовим заходом проєкту став проведений 27 грудня 2022 року круглий стіл «Викладання історії ЄС у закладах загальної середньої та професійно-технічної (професійної) освіти: виклики для України». Участь у його роботі взяли вчителі та директори шкіл міста Чернігова та області, співробітники ЦЄС та викладачі університету. Проблеми викладання історії ЄС у закладах загальної середньої освіти України активно обговорювали експерти у даній галузі: Олена Гринь – вчитель-методист, вчитель історії Чернігівського обласного наукового ліцею, кандидат історичних наук, доцент; Людмила Павленко – консультант із суспільних дисциплін КУ «Центр професійного розвитку педагогічних працівників Чернігівської міської ради», кандидат історичних наук, доцент; Дмитро Петровський – директор Ведильцівської гімназії Михайло-Коцюбинської селищної ради Чернігівської області; Світлана Рубан – директорка Чернігівського колегіуму № 11 Чернігівської міської ради Чернігівської області; Олена Соловійова – заступник директора з навчально-виховної роботи КЗ «Чернігівське ВПУ», викладач суспільних дисциплін; Ольга Шелест – директорка СЗСШ № 1 Чернігівської міської ради Чернігівської області та інші учасники. За результатами роботи була сформована робоча група проєкту, яка згодом розробила серію відповідних навчальних матеріалів [17].

Важливим напрямом роботи проєкту SEED була розробка і проведення курсів підвищення кваліфікації освітян. Основною цільовою аудиторією стали педагогічні працівники закладів загальної середньої та професійної освіти різних типів і форм власності, науково-педагогічні працівники вищої освіти. Загалом було розроблено чотири нові курси, основані на інноваційних європейських підходах і практиках.

У сучасних умовах активної диджиталізації для багатьох слухачів особливо цінним виявився курс Григорія Джеваги «Європейські практики використання мультимедійних технологій в освіті», який проводився у форматі воркшопів, тренінгів і самостійної роботи. Метою курсу була підготовка викладачів до використання технічного і програмного забезпечення для створення і використання мультимедійного контенту в очному і дистанційному навчанні, а також знайомство із зарубіжним досвідом формування інформаційної компетентності і цифрової грамотності.

Одним із найбільш запитуваних і улюблених освітніх компонентів став курс Олени Воєділової «Європейські практики збереження життєвого балансу та благополуччя педагогів», спрямований на здійснення реальних кроків у підвищенні якості професійного та особистого життя на рівні трансформації свідомості педагогів щодо їх здоров'язбереження. З огляду на умови війни, в яких імплемтувалась програма, основний акцент був спрямований на способи підтримки як фізичного так і психологічного здоров'я вчителів і учнів під час навчального процесу. Заняття проводились переважно у очній формі, містили багато рухових вправ та ігрових модулів, що створювало атмосферу довіри й легкості, сприяло релаксації і зняттю емоційного напруження.

Також щороку викладачами Центру європейських студій Ігорем Кондратьєвим, Тетяною Соломенною та Мариною Кедою проводився курс підвищення кваліфікації «Європейський Союз: вчора, сьогодні, завтра», спрямований на ознайомлення слухачів з історією, сьогоденням та перспективами

розвитку Європейського Союзу, а також на їх забезпечення інноваційними інструментами та сучасними навчальними матеріалами для викладання дисциплін, пов'язаних з історією та сучасністю ЄС.

Одним із найбільш успішних курсів підвищення кваліфікації (за відгуками слухачів, кількістю бажаних взяти участь та досягнутими результатами) стали всеукраїнські зимові школи «Європейські програми для галузі освіти: можливості для України» (30 січня – 12 лютого 2023 р. та 15-26 січня 2024 року) для освітян всіх рівнів. В їх діяльності за два роки взяли участь 111 учасників з усієї України. В рамках цих заходів та за їх підтримки тільки від НУЧК було розроблено і подано 19 проєктних заявок на конкурс програми Erasmus+ напряму Жан Моне [14; 15]. В підсумку з поданих проєктів три отримали фінансування від ЄС, що принесло університету загалом 90 000.00 євро, і з вересня 2023 року члени Центру доєдналися до виконання трьох нових проєктів програми Еразмус+:

1) Кеда М. К. в якості менеджера та члена команди проєкту «Європейський досвід протидії дезінформації та пропаганді: базові навички для вчителя майбутнього» (2023-2026) Erasmus+ Jean Monnet Module 101127022-NETTING-ERASMUS-JMO2023-HEI-TCH-RSCH. Проєкт став логічним продовженням попередніх активностей НУЧК, зосереджених на підготовці та навчанні нового покоління вчителів у різних галузях, посиливши акцент на інформедіа та цифрову грамотність. Зокрема, він передбачає вивчення кращих європейських практик боротьби з дезінформацією та пропагандою, досвіду створення відповідної нормативної бази та інструментів протистояння маніпуляціям у сучасних інформаційних війнах. Навички аналізу ворожої пропаганди, маніпуляції свідомістю, критичного підходу до сприйняття інформації та обізнаності з європейським досвідом боротьби з дезінформацією та пропагандою є надзвичайно важливими для майбутніх вчителів [10].

2) Коваленко О. О. в якості члена команди проєкту «Гендерна рівність в ЄС: від історичних витоків до сучасних досягнень» (2023-2026) Erasmus+ Jean Monnet Module ERASMUS-JMO-2023-HEI-TCH-RSCH. Проєкт спрямований на аналіз історично важливих кроків Європи, спрямованих на побудову гендерно рівного суспільства, що забезпечує однакові права та рівний доступ для всіх, не залежно від статі. У фокусі уваги також і гендерна політика ЄС та можливості імплементації її принципів у освітньому середовищі. Результатом проєкту задекларовано формування нової моделі гендерної поведінки, базованої на наступності поколінь від викладача університету, через студента-майбутнього вчителя до учня, як громадянина [6].

3) Кеда М. К. в якості члена команди проєкту «Європа та європейці у світлі суперництва інтелектуальних традицій» (2023-2026) Erasmus+ Jean Monnet Module ERASMUS-JMO-2023-HEI-TCH-RSCH. Даний проєкт спрямований на вивчення досвіду ЄС у вирішенні низки важливих викликів сучасності, пов'язаних із демографічною кризою у Європі та міграційними рухами, що суттєво змінюють етнічний склад континенту; гендерною політикою ЄС, а також трансформацією Європи у відкритий конкурентний простір для інтелектуального осмислення історії та майбутнього [9].

Таким чином, діяльність курсів підвищення кваліфікації у форматі зимової школи мала сталий кумулятивний ефект, примноживши кількість освітян, залучених до європейських програм, розширивши можливості для міжнародної співпраці та створивши додаткові джерела фінансування для розвитку університету через програми Еразмус+.

За три роки запропоновані ЦЄС курси підвищення кваліфікації пройшли сотні представників освітніх закладів різного рівня з усієї України, які отримали сертифікати НУЧК державного зразка.

Знаковим кроком роботи Центру по налагодженню міжнародних контактів стала зустріч керівника ЦЄС Кеда М. К. з єврокомісаром з питань інновацій, досліджень, культури, освіти і молоді Марією Габріель, яка відбулась 27 квітня 2023 р. у Дослідницькому центрі ЄС в м. Іспра (Італія). Під час зустрічі було обговорено освітні та наукові досягнення Чернігівського регіону та НУЧК в умовах війни а також низку питань, пов'язаних із підтримкою українських університетів.

Одним із найважливіших заходів 2024 року стала Міжнародна наукова конференція «Вивчення та викладання історії Європейського Союзу: виклики для України», проведена 23-24 травня 2024 року [15]. Захід об'єднав понад 55 європейських та українських політиків, науковців та освітян для обміну досвідом з питань розвитку ЄС у часи невизначеності, нових історіографічних та методологічних підходів щодо євроінтеграційних досліджень, обговорень нових викликів у викладанні, дослідженні та вивченні історії Європейського Союзу, його сучасної освітньої, культурної та дослідницької політики. Перший день роботи конференції розпочався з публічної лекції екс-депутата Європейського Парламенту Біргіт Дайбер на тему «Європейський Союз і Україна: співпраця заради миру?» [4]. Пані Дайбер висловила щирі солідарність з народом України та своє захоплення діяльністю освітніх установи у часи війни. Шановна гостя детально зупинилась на основних кроках становлення європейського об'єднання, наголосила на перспективах співпраці ЄС та України, в тому числі й у галузі культури, освіти та науки.

Наукові дослідження. Проєкта діяльність та залучення коштів європейських донорів створили передумови для розвитку прикладних та аналітичних досліджень Центру, пріоритетним напрямом яких стала європейська тематика. Так, у межах проєкту SEED були проведені два дослідження, спрямовані на емпіричне вивчення ціннісних орієнтацій, європейської ідентичності та демократичних установок різних соціальних груп Чернігівської області [1; 5].

Перше дослідження – «Сприйняття і формування європейських цінностей населенням Чернігівської області» [1], – було спрямоване на комплексний аналіз рівня «європейськості» населення цього прикордонного регіону, що значно постраждав від російської військової агресії, зазнавши значних соціальних і

демографічних трансформацій. Його метою стало визначення рівня сформованості базових європейських цінностей, зокрема, демократії, прав людини та громадянської участі, а також аналіз сприйняття процесу європейської інтеграції України. Концепція дослідження була розроблена восени 2021 року, але після повномасштабного вторгнення методологію було адаптовано до нових соціально-політичних умов. Польовий етап дослідження відбувався у травні–червні 2023 року. Опитування проводилося за допомогою особистих і телефонних інтерв'ю, а також анкетування через платформу Google Forms. Загалом було опитано 800 респондентів із населення Чернігівської області. Вибірка є репрезентативною за віком, статтю та типом населеного пункту; похибка вибірки при рівні достовірності 0,95 не перевищує 3,5%.

Дослідження зосереджувалося на культурному вимірі європейськості, який розглядається крізь призму ціннісних, ідентифікаційних та світоглядних установок. Анкета була розроблена з урахуванням сучасних наукових напрацювань, документів культурної політики ЄС, а також методологічних підходів, застосовуваних Eurobarometer і Eurostat у дослідженнях європейської ідентичності. Це дало змогу здійснювати порівняльний аналіз результатів по Чернігівській області з відповідними показниками по Україні та європейських країнах.

Анкета містила 16 питань, згрупованих у чотири тематичні блоки:

- загальний соціально-демографічний профіль респондентів;
- самоідентифікація та рівень прихильності до європейських цінностей;
- сприйняття демократії як базової суспільної цінності;
- бачення перспектив європейського розвитку України.

У межах дослідження також було враховано міграційний фактор. Зокрема, 13% опитаних зазначили, що внаслідок бойових дій були змушені переїхати до країн ЄС. Найбільша частка респондентів походила з м. Чернігова (20,8%). Серед осіб, які тимчасово перебували за кордоном, переважали молоді люди віком 18–24 роки (19,6%).

Результати дослідження засвідчили високий рівень значущості європейських цінностей для населення Чернігівської області, насамперед демократії та прав людини. Респонденти чітко усвідомлюють необхідність розвитку України як демократичної держави та ризики, які поширення авторитарних практик несе для громадянського суспільства. Водночас, попри зростання інтересу до політичних процесів і прагнення впливати на них, загальний рівень суспільної суб'єктності залишається обмеженим, що визначає специфіку функціонування української демократії.

Військова агресія Росії призвела до консолідації суспільства та посилення української національної ідентичності. Хоча майже дві третини опитаних ідентифікують себе як європейці, домінуючою залишається чітка самоідентифікація з українською нацією. Попри складність прогнозування майбутніх перспектив стабільна підтримка євроінтеграційного курсу та вступу до ЄС і НАТО дає підстави для обережного оптимізму. Водночас питання безпеки, рівня життя, доступу до якісної освіти й охорони здоров'я залишаються ключовими суспільними пріоритетами. У цьому контексті готовність населення поділяти цінності, на яких ґрунтується Європейський Союз, постає важливим ресурсом подальшого європейського поступу України.

Друге дослідження – «Оцінка європейських і демократичних цінностей учасниками освітніх курсів у рамках проекту «Вивчення Європи – освітній вимір», присвячене аналізу ціннісних орієнтацій слухачів освітніх програм, реалізованих Центром європейських студій [5]. У фокусі уваги були зміни у сприйнятті європейських і демократичних цінностей під впливом європеєзнавчих навчальних курсів, а також роль освіти, як інструменту формування громадянської свідомості. Отримані результати підтвердили ефективність освітніх ініціатив Центру у посиленні прихильності до європейських цінностей і розвитку критичного розуміння демократичних практик.

Результати обох досліджень із їх базовим аналітичним опрацюванням представлені у наукових звітах у відкритому доступі, що уможливило використання цих даних для подальших наукових розвідок на дану тематику. Загалом проведення цих досліджень засвідчило посилення прикладного компоненту діяльності Центру, а також його внесок у вивчення суспільних трансформацій, пов'язаних з європейським поступом України.

Публікаційна діяльність. Одним зі знакових показників роботи Центру стали його численні наукові, науково-популярні та методичні публікації. Основним здобутками за означений період можна вважати наступні монографії та навчальні посібники (у хронологічному порядку):

- Кеда М. К., Соломенна Т. В. Культурна політика Європейського Союзу. Хрестоматія : навч. посіб. Чернігів: Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка, 2022. 468 с.
- Дятлов В. О. Реформація у Німеччині. Люди. Ідеї. Практики. Чернігів : Десна Поліграф, 2023. 380 с.
- Кеда М. К. Проектний менеджмент у закладах освіти: Практикум [Текст] / М. К. Кеда. Чернігів : SCRIPTORIUM, 2023. 148 с.
- Дятлов В. О. Андреас Боденштайн Карлштадт: «Новий мирянин» німецької Реформації. Чернігів : Десна Поліграф, 2025. 300 с.
- Кондратьєв І. В. Перспективи Європейської цивілізації: Український контекст. Чернігів: Десна Поліграф, 2025. 368 с.
- Kondratiev I. Prospects on European Civilization: The Ukrainian Context. Translated by Olena Prokopenko. Chernihiv: Desna Polygraph Publishing House, 2025. 272 p.

Дані публікації також отримали помітне міжнародне поширення – зокрема, монографія проф. В. Дятлова «Реформація у Німеччині. Люди. Ідеї. Практики.» була презентована в Європейському університеті Флоренції, монографія проф. І. Кондратьєва «Prospects on European Civilization: The Ukrainian Context» представлена не тільки українською, але й англійською мовою, що зробило її більш помітною і доступною для зарубіжних читачів. Хрестоматія «Культурна політика Європейського Союзу» у 2025 році експонується на книжковій виставці у Європейському університеті Флоренції, як одне з важливих видань, що сприяє поширенню знань про ЄС.

Важливим напрацюванням ЦЄС стала розробка низки дидактичних матеріалів «Європейський Союз: вчора, сьогодні, завтра» для закладів загальної середньої та професійно-технічної (професійної) освіти. Запропоновані матеріали є комплексом методичних розробок уроків з історії України, всесвітньої історії, громадянської освіти та годин спілкування. Вони присвячені питанням витоків та процесу євроінтеграції, економічного і політичного аспектів генези євроінтеграційних процесів країн Західної Європи, культурної політики Європейського Союзу, проблемам інтеграції, глобалізації, міграційних процесів, європейського вибору України та підтримки України країнами-членами ЄС в умовах російсько-української війни [4]. Кейс матеріалів до кожної теми містить конспект, тестові завдання для перевірки ступеня засвоєння учнями навчального матеріалу та презентації. Матеріали містять списки додаткових ресурсів, найновішої літератури для подальшого поглиблення теми за бажанням учителя, а також для організації наукової роботи здобувачів освіти.

За підсумками міжнародної конференції «Вивчення та викладання історії Європейського Союзу: виклики для України», проведеної 2024 року, було видано спецвипуск Вісника НУЧК (2024. Випуск 28 (184), фахове видання, категорія В). Номер об'єднав 21 дослідження як з сучасної історії Європейського Союзу та перспектив його розширення в умовах невизначеності, так і з практик викладання історії ЄС у закладах освіти різних типів.

Також завдяки фінансовій підтримці проекту SEED вдалось поживити практику наукових публікацій молодих учених та студентів НУЧК – зокрема, світ побачило три випуски збірника наукових праць студентів та молодих учених «Juvenia Studia» (2023, № 13; 2024, № 14; 2025, № 15). Окремий розділ у виданні відведений для розвідок, які стосуються історії Європи, Європейського Союзу та європейського поступу України. Це дозволило більш активно залучити студентів та молодих науковців до повноцінного наукового процесу через підготовку й публікацію результатів власних досліджень з європеєзнавчої тематики.

Одним із напрямків роботи ЦЄС є співпраця зі школами та Євроклубами міста і області, в рамках якої, крім іншого, було розроблено і надруковано чотири види плакатів для використання у закладах освіти: «Країни Європейського Союзу», «Символи Європейського Союзу», «Посадовці ЄС», «Інститути ЄС». На сайті проекту SEED вони доступні для скачування і друку у високій якості. Видані плакати було передано школам міста та області. Також у рамках співпраці з громадами області коштами проекту SEED видавались інформаційні дайджести, у яких висвітлювалась як діяльність ЦЄС так і хід імплементації проекту. Друковані екземпляри передавались представникам громад.

Для популяризації європеєзнавчих курсів у НУЧК 2024 року було розроблено модуль вибіркової дисципліни «Європейські студії» та створено низку промоційних відео-роликів, спрямованих на інформування студентів про його зміст і можливості. Основною метою запровадження цього модуля стало розширення європеєзнавчої компоненти освітнього процесу, формування у здобувачів вищої освіти системного бачення історії, цінностей, інституцій та політик Європейського Союзу, а також розвитку критичного мислення й громадянської свідомості в контексті європейської інтеграції України. Запропоновані курси були представлені для студентів Навчально-наукового інституту історії та соціогуманітарних дисциплін НУЧК, і водночас є доступними для інших його факультетів і інститутів. Вони носять міждисциплінарний й характер і орієнтовані на формування як фахових так і загальних компетентностей, актуальних для майбутньої професійної діяльності випускників, особливо майбутніх істориків.

Крім того, створено рекламний відеоролик про освітню програму 014_03 (Середня освіта. Історія та громадянська освіта), визначальною особливістю якої є її євроінтеграційний вектор. Упровадження європеєзнавчих курсів у межах цієї освітньої програми сприяє підготовці майбутніх педагогів, здатних інтегрувати європейські цінності, демократичні практики та громадянську освіту у навчально-виховний процес закладів загальної середньої освіти.

Крім зазначеного, членами ЦЄС також було видано низку навчально-методичних посібників та наукових статей (в тому числі індексованих у WoS [3]), розвідок, тез конференцій. З публікаціями можна ознайомитись на сторінках проектів та через наукові профілі членів ЦЄС.

Основні видання проектів Центру було розміщено в репозитарії НУЧК та поширено через репозитарії партнерських установ (таких як Cadmus (EUI), APREI тощо), що помітно збільшує їх доступність для міжнародної наукової спільноти і широкої громадськості. Це не тільки сприяє популяризації наукових результатів досліджень, а й розширює присутність та значущість університету на міжнародній арені, сприяє залученню нових партнерів, що є важливим чинником подальшого розвитку міжнародної співпраці.

Стажування та міжнародна мобільність. Важливим досягненням роботи Центру стала організація міжнародного стажування членів ЦЄС (Дятлова В. О., Кеди М. К., Кондратьєва І. В., Соломенної Т. В.) у Європейському університеті Флоренції (Італія). Стажування у формі навчального візиту «Вивчення і викладання Європи: нові виклики в часи невизначеності» проходило з 22 лютого по 4 березня 2024 р. Його

метою стало вивчення нових підходів до викладання та дослідження історії Європи, а також робота в архівах Європейського Союзу [4].

У ході візиту було організовано низку заходів у приймаючому університеті (EUI) у Центрі передових досліджень Робера Шумана (RSCAS). Зокрема, 27 лютого було проведено науковий семінар «Нові підходи до викладання історії Європи»; 28 лютого – науковий семінар «Європейський Союз-Україна – нові вектори співробітництва», а 29 лютого там само відбулась презентація монографії професора Володимира Дятлова «Реформація у Німеччині. Люди. Ідеї. Практики». Також до візиту долучились інші члені команди проекту SEED – представниці партнерських установ APREI та UAES – Ірина Сікорська та Оксана Головка-Гавришева [2].

Презентація І. Сікорської охоплювала питання сприяння кращому розумінню та більш глибокій обізнаності про Європейський Союз в Україні. Пані Ірина зосередилась на історії та сучасному етапі розвитку європейських студій в Україні, звернула увагу на поточну підтримку українських науковців і студентів з боку європейських інституцій, академічної спільноти, студентів та місцевих громад.

М. Кеда у своїй доповіді, спираючись на порівняльні приклади, розглянула вплив російської агресії на викладання всесвітньої історії в Україні та Росії, зокрема, зміну ролі європейської історії в освітніх програмах обох країн та її використання як інструменту для політичних маніпуляцій та виправдання військової агресії. Авторка звернула увагу, що в Україні зростає ступінь інтеграції європейських цінностей у навчальні курси, зокрема через вивчення історії України, всесвітньої історії та громадянської освіти. Також було проаналізовано конкретні інструменти, які можуть сприяти викладанню та вивченню історії ЄС в умовах та реаліях війни в Україні.

О. Головка-Гавришева обґрунтувала можливість вивчення і викладання історії ЄС крізь призму формування та еволюції його правової системи – від установчих договорів, які заклали базові засади правового порядку ЄС, до подальшого розвитку його внутрішнього та зовнішнього правового виміру. У доповіді увагу було акцентовано на установчі та договірні акти про розширення, а також розкриті принципи і цінності ЄС, які функціонують як «живий» правовий інструмент, що забезпечує стабільність та дієздатність Союзу, як правопорядку, заснованому на правилах. Увагу було приділено й сучасним викликам, що зумовлюють необхідність трансформації правової системи ЄС в умовах внутрішніх змін, зростання міжнародної напруженості, конфліктів і воєн. У цьому контексті розкрито значення викладання історії права ЄС як ефективного інструменту осмислення минулого, сучасного стану та майбутніх перспектив європейської інтеграції.

У доповіді І. Кондратьєва проаналізовано потенційний внесок України в розвиток Європейського Союзу в контексті сучасних безпекових, економічних і цивілізаційних викликів. Акцент зроблено на ролі історичного досвіду як інструменту осмислення майбутнього Європи та формування європейської ідентичності, зокрема, й в освітньому процесі. Показано, що інтеграція України до ЄС є не лише питанням її державного суверенітету, а й стратегічним чинником стабільності та розвитку європейського простору. Окреслено ключові ресурси, які Україна може запропонувати Європейському Союзу: територіальний, сировинний, економічний і людський потенціал, а також унікальний досвід протистояння збройній агресії та розбудови сучасних оборонних спроможностей. Окрему увагу приділено безпековому виміру, зокрема, ролі України у зміцненні європейської системи колективної безпеки в умовах трансформації НАТО та загострення глобальних геополітичних протистоянь. У підсумку наголошено, що вступ України до ЄС здатен створити синергію розвитку та стати важливим чинником оновлення європейського проекту й посилення європейської ідентичності.

У презентації Т. Соломенної було проаналізовано трансформацію зовнішньополітичних векторів України в умовах повномасштабної агресії Російської Федерації, а також сучасні виклики для системи міжнародних відносин і європейської безпеки. Основну увагу зосереджено на осмисленні зовнішньополітичної стратегії України крізь призму стратегічних документів 2020–2021 років, їхнього змісту, пріоритетів і обмежень напередодні повномасштабної війни. Розглянуто вплив війни на роль міжнародних організацій, ефективність механізмів колективної безпеки, а також на переосмислення європейської та євроатлантичної інтеграції України. Окремий акцент зроблено на питаннях підвищення суб'єктності України в міжнародній політиці, якості дипломатичної діяльності, формування стратегічних партнерств і розвитку нових форматів міжнародної взаємодії. Авторка також підкреслила важливість поширення знань про міжнародні відносини в українському суспільстві, ролі освіти та медіа у формуванні обізнаної громадської думки, а також необхідність послідовного утвердження європейського та євроатлантичного курсу як провідного вектору розвитку української державності.

Професор В. Дятлов у ході презентації своєї монографії «Реформація у Німеччині. Люди. Ідеї. Практики», проаналізував вплив Реформації на формування сучасної європейської цивілізації та становлення її базових цінностей. Основну увагу було зосереджено на соціокультурному вимірі Реформації, суспільних настроях і очікуваннях у німецькому середовищі напередодні та в період релігійних трансформацій, а також на пов'язаних із ними соціальних практиках. Дослідження висвітлює реформаційні зміни у німецькому суспільстві XVI ст., розкриваючи їх крізь призму світоглядних установок, позицій і діяльності ключових акторів релігійно-політичної боротьби – як окремих особистостей, так і колективних суб'єктів. Особливу увагу приділено аналізу міфу «християнського князя», діяльності саксонських правителів та їхнього оточення, а також ідеї «християнського міста» як складної трансформації міського республіканізму та систем самоврядування. У праці простежено зміни в ціннісних орієнтаціях бюргерства й інтелектуальної еліти, їхнє ставлення до традиційних і гуманістичних ідеалів, а

також еволюцію форм пропаганди, комунікативних практик і спроб упорядкування суспільного життя в умовах релігійних і соціальних зрушень.

Порушені доповідачами питання викликали жваві обговорення і неабиякий інтерес міжнародної наукової спільноти, засвідчивши нагальну потребу більше говорити про університетську історичну освіту в Україні, її виклики та здобутки. Адже впродовж тривалого часу вона залишалась недостатньо представленою і маловивченою у міжнародних наукових колах. Для широкої неакадемічної громадськості Європи Україна часто залишалась свого роду «terra incognita», а її образ багато в чому формувався через призму російської пропаганди. Відтак, спільні зусилля членів Центру та запрошених учасників проектною командою наочно продемонстрували, як через подібні зарубіжні візити можна не тільки розвивати міжнародні контакти й спроможність регіонального університету, але й впливати на формування світової наукової думки про Україну та її роль в сучасній Європі.

Повний звіт про перебіг та зміст стажування, з описами заходів та тезами доповідей учасників представлений на сайті проекту SEED [4].

Матеріально-технічне забезпечення університету. Активна проектна діяльність Центру Європейських студій суттєво вплинула на розвиток матеріально-технічної бази університету. За кошти, залучені ЦЄС, було придбано сучасне обладнання, що значно підвищило якість навчального процесу, дослідницької та науково-просвітницької роботи в умовах воєнних викликів, відсутності електропостачання та необхідності проведення занять он-лайн у дистанційному форматі.

Так, серед основних придбань проекту SEED найважливішими є наступні: 5 нових ноутбуків, які дозволили викладачам центру, адміністрації та студентам ефективно працювати з цифровими матеріалами, проводити дослідження та он-лайн заняття; мультимедіакомплекс, який активно використовується на очних лекціях та семінарах, що робить заняття більш інтерактивними і наочними; стаціонарний комп'ютер для кафедри всесвітньої історії та міжнародних відносин (до комплексу входить системний блок, монітор, колонки, мишка та клавіатура); мультимедіапроектор, мультифункціональний екран (телевізор), МФУ (принтер), а також 7 блогерських наборів із мікрофонами, лазерними указками, картриджами та іншими аксесуарами. Ця техніка помітно поповнила матеріально-технічне забезпечення Навчально-наукового інституту історії та соціогуманітарних дисциплін НУЧК [15].

Значення цього оновлення для університету є багаторівневим. По-перше, сучасна техніка створює комфортні умови для викладачів і студентів, забезпечує можливість проведення інтерактивних дистанційних лекцій і семінарів з використанням мультимедійних технологій. По-друге, подібне обладнання сприяє розвитку дослідницької діяльності: блогерські набори та мультимедіакомплекси дозволяють студентам і викладачам підтримувати ефективну і якісну он-лайн комунікацію, готувати та поширювати науково-популярний контент, презентації та відеоматеріали.

Загалом фінансовий ефект від проектною діяльності ЦЄС є доволі значним: від заснування Центру у 2021 році і до грудня 2025 року НУЧК через залучені Центром європейських студій проекти отримав матеріально-технічну підтримку на суму 236 314,40 євро (еквівалент 11 577 587.65 грн за курсом InfoEuro на момент підготовки статті, грудень 2025 р.). Ці ресурси не лише модернізують навчальну базу, а й підвищують престиж університету, роблячи його більш конкурентоспроможним на міжнародній освітній арені та створюючи платформу для подальшого розвитку академічних проектів.

Висновки. Проектна діяльність заснованого 2021 року Науково-дослідного Центру європейських студій стала важливим рушієм розвитку університету в умовах євроінтеграційних процесів та воєнних викликів. Успішно реалізовані проекти програми Еразмус+ напряму Жан Моне, організовані міжнародні заходи, публікації, стажування та матеріально-технічне оснащення університету засвідчили значний потенціал Центру у сфері освітніх та наукових інновацій.

За період 2021–2025 років діяльність ЦЄС сприяла підвищенню якості європейських студій, розширенню міжнародного партнерства, розвитку дослідницьких компетентностей студентів та викладачів, удосконаленню освітніх програм, зміцненню інституційної спроможності університету як надійного міжнародного партнера. За цей час НУЧК посилив системне дотримання сучасних освітніх стандартів, отримав можливість більш гармонійно інтегрувати історію Європейського Союзу в навчальні програми та демонструвати практичну цінність європейського досвіду для розвитку вітчизняної освіти.

Завдяки комплексному підходу ЦЄС утвердився як один з провідних центрів європейських студій в Україні, що впливає на регіональну експертизу у галузі європеєзнавства, підтримує інтеграцію України до європейського освітнього та наукового простору та створює сталий академічний вплив.

References

1. Haponenko, D., Keda, M. (2024). *Perception and Formation of European Values Among the Population of Chernihiv Region of Ukraine. Analytical Report*. Chernihiv: T.H. Shevchenko National University «Chernihiv Colehium», 2024. 44 p. https://doi.org/10.58407/zvit2024_2
2. Keda M. *New approaches to teaching and learning European history: Case of Ukraine. Report (Study visit 22 February – 04 March 2024)* / Robert Schuman Center, EUI. Chernihiv-Florence, 2024. 24 p.
3. Keda, M., Haponenko, D., Diatlov, V., Kondratiev, I., & Solomenna, T. (2025). *Internalization of European Values Through Learning History and Culture of Europe in Times of War*. *Revista Românească pentru Educație Multidimensională*. <https://doi.org/10.18662/rrem/17.4/1076>

4. Вивчення Європи: освітній вимір. Проєкт 101085480–SEED–ERASMUS-JMO-2022-HEI-TCH-RSCH / Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г.Шевченка. [Електронний ресурс]. URL: <https://sites.google.com/view/seed-ua/>
Vyvchennia Yevropy: osvittii vymir. Proiekt 101085480–SEED–ERASMUS-JMO-2022-HEI-TCH-RSCH / Natsionalnyi universytet «Chernihivskiy kolehium» imeni T.H. Shevchenka. [Studying Europe: Educational Dimension. Project 101085480–SEED–ERASMUS-JMO-2022-HEI-TCH-RSCH / T.H. Shevchenko National University «Chernihiv Colehium»].
5. Гапоненко Д., Кеда М. *Оцінка європейських і демократичних цінностей учасниками освітніх курсів у рамках проєкту «Вивчення Європи: освітній вимір». Результати соціологічного дослідження.* Чернігів, НУЧК, 2024. 21 с. URL: <https://doi.org/10.58407/osvitnikurs2024>
Haponenko, D., Keda, M. (2024). Otsinka yevropeiskykh i demokratychnykh tsinnosti uchashnykamy osvittikh kursiv u ramkakh proiektu «Vyvchennia Yevropy: osvittii vymir». Rezultaty sotsiolohichnoho doslidzhennia. [Assessment of European and democratic values by participants of educational courses within the framework of the project «Study of Europe: Educational Dimension». Results of the sociological study]. Chernihiv, NUChK, 2024. 21 p. [in Ukrainian].
6. Гендерна рівність в ЄС: від історичних витоків до сучасних досягнень. Проєкт ERASMUS-JMO-2023-HEI-TCH-RSCH: 101127464 – GEEUHOMA / Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка. [Електронний ресурс]. URL: <https://sites.google.com/view/geeuroma/>
Henderna rivnist v YeS: vid istorychnykh vytyokiv do suchasnykh dosiahnen. Proiekt ERASMUS-JMO-2023-HEI-TCH-RSCH: 101127464 – GEEUHOMA / Natsionalnyi universytet «Chernihivskiy kolehium» imeni T.H. Shevchenka. [Gender equality in the EU: from historical origins to modern achievements (GEEUHOMA). Project / T.H. Shevchenko National University «Chernihiv Colehium»].
7. Гергуль С., Городничя Л., Ольховик М. Реалізація грантової програми NETTING у процесі професійної підготовки вчителів. *Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка.* 2024. Том 837. № 27. С. 8–14.
Gergul', S., Gorodnycha, L., Ol'hovik, M. (2024). Realizaciya grantovoi programi NETTING u procesi profesiinoi pidgotovky vchyteliv [Implementation of the NETTING grant program in the process of professional training of teachers]. Visnyk Nacional'noho universitetu «Chernihivskij kolehium» imeni T. H. Shevchenka – Bulletin of the T. H. Shevchenko National University «Chernihiv Colehium». 837. 27. 8–14. [in Ukrainian].
8. Дятлов В. О., Кеда М. К., Соломенна Т. В. Формування міжкультурної та комунікативної компетентностей студентів у вивченні історії та культури Європи. *Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка.* 2021. № 14–15 (170-171). С. 10–15.
Dyatlov, V. O., Keda, M. K., Solomenna, T. V. (2021). Formuvannya mizhkul'turnoi ta komunikativnoi kompetentnostej studentiv u vivchenni istorii ta kul'tury Evropy [Formation of intercultural and communicative competencies of students within the study-courses of the history and culture of Europe]. Visnyk Nacional'noho universitetu «Chernihivskij kolehium» imeni T. H. Shevchenka – Bulletin of the T. H. Shevchenko National University «Chernihiv Colehium». 14–15 (170–171). 10–15. [in Ukrainian].
9. Європа та європейці в світлі змагання інтелектуальних традицій. Проєкт ERASMUS-JMO-2023-HEI-TCH-RSCH / Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка. [Електронний ресурс]. URL: <https://sites.google.com/view/eelitr>
Yevropa ta yevropeitsi v svitli zmahannia intelektualnykh tradytsii. Proiekt ERASMUS-JMO-2023-HEI-TCH-RSCH / Natsionalnyi universytet «Chernihivskiy kolehium» imeni T.H. Shevchenka. [Europe and Europeans in the Light of Intellectual Traditions' Rivalry. Project / T. H. Shevchenko National University «Chernihiv Colehium»].
10. Європейський досвід протидії дезінформації та пропаганді: базові навички для вчителя майбутнього. Проєкт 611363-EPP-1-2019-1-UA-EPPJMO-MODULE / Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка. [Електронний ресурс]. URL: <https://sites.google.com/view/nettingnuchk/>
Yevropeyskyi dosvid protydii dezinformatsii ta propahandi: bazovi navychky dlia vchytelia maibutnoho. Proiekt 611363-EPP-1-2019-1-UA-EPPJMO-MODULE / Natsionalnyi universytet «Chernihivskiy kolehium» imeni T.H. Shevchenka. [European experience in combating disinformation and propaganda: basic skills for the teacher of the future / T. H. Shevchenko National University «Chernihiv Colehium»].
11. Європейський освітній простір: можливості та виклики для України. Проєкт 611363-EPP-1-2019-1-UA-EPPJMO-MODULE / Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка. [Електронний ресурс]. URL: <https://erasmusprogramme.wixsite.com/educational-area>
Yevropeyskyi osvittii prostir: mozhlyvosti ta vyklyky dlia Ukrainy. Proiekt 611363-EPP-1-2019-1-UA-EPPJMO-MODULE / Natsionalnyi universytet «Chernihivskiy kolehium» imeni T.H. Shevchenka. [European Educational Area: Opportunity and Challenges for Ukraine. Project 611363-EPP-1-2019-1-UA-EPPJMO-MODULE / T. H. Shevchenko National University «Chernihiv Colehium»].
12. Європейські анти тоталітарні практики. Проєкт 599704-EPP-1-2018-1-UA-EPPJMO-MODULE / Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка. [Електронний ресурс]. URL: <https://alinahaiduk.github.io/eap.philosophy/index.html>
Yevropeyski antytotallitarni praktyky. Proiekt 599704-EPP-1-2018-1-UA-EPPJMO-MODULE / Natsionalnyi universytet «Chernihivskiy kolehium» imeni T. H. Shevchenka. [European Antitotalitarian Practices. Project 599704-EPP-1-2018-1-UA-EPPJMO-MODULE / T. H. Shevchenko National University «Chernihiv Colehium»].

13. ЗВІТ про роботу Науково-дослідного Центру Європейських студій в період з 31.08.2021 по 31.12.2021 року. Чернігів, 2022. 5 с. URL: <https://lnk.ua/MVwJrQ8ez>
ZVIT pro robotu Naukovo-doslidnoho Tsentru Yevropeiskykh studii v period z 31.08.2021 po 31.12.2021 roku. [REPORT on the work of the Research Center for European Studies for the period from 08.31.2021 to 12.31.2021]. Chernihiv, 2022. 5 p. [in Ukrainian].
14. ЗВІТ про роботу Науково-дослідного центру Європейських студій в період з 01.01.2022 по 31.12.2023 року. Чернігів, 2024. 4 с. <https://lnk.ua/MVwJrQ8ez>
ZVIT pro robotu Naukovo-doslidnoho Tsentru Yevropeiskykh studii v period z 01.01.2022 po 31.12.2023 roku. [REPORT on the work of the Research Center for European Studies for the period from 01.01.2022 to 31.12.2023]. Chernihiv, 2022. 5 p. [in Ukrainian].
15. ЗВІТ про роботу Науково-дослідного центру Європейських студій в період з 01.01.2024 по 31.12.2024 року. Чернігів, 2025. 4 с. <https://lnk.ua/MVwJrQ8ez>
ZVIT pro robotu Naukovo-doslidnoho Tsentru Yevropeiskykh studii v period z 01.01.2024 po 31.12.2024 roku. [REPORT on the work of the Research Center for European Studies for the period from 01.01.2024 to 31.12.2024]. Chernihiv, 2022. 5 p. [in Ukrainian].
16. Кєда М. Імплементация проєктів Європейського Союзу в Національному університеті «Чернігівський колегіум»: виклики і перспективи. *Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка*. 2024. Том 184. № 28. С. 46–57.
Keda, M. (2024). Implementatsiia proiektiv Yevropeiskoho Soiuzu v Natsionalnomu universyteti «Chernihivskiy kolehium»: vyklyky i perspektvy. [Implementation of European Union projects at the National University «Chernihiv Colehium»: challenges and prospects]. *Visnyk Nacional'nogo universitetu «Chernihivs'kij kolehium» imeni T. G. Shevchenka – Bulletin of the T. H. Shevchenko National University «Chernihiv Colehium»*. 184:28. 46–57. [in Ukrainian].
17. Кєда М., Павленко Л. Історія Європейського Союзу в шкільних програмах: стан та вектори вдосконалення. *Матеріали науково-практичної конференції «Восьмі Фльорівські читання»*. Чернігів: НУЧК імені Т. Г. Шевченка, 2023. 215 с. С. 84–88.
Keda, M., Pavlenko, L. (2023). Istorია Yevropeiskoho Soiuzu v shkilnykh prohramakh: stan ta vektory vdoskonalennia. [History of the European Union in school curricula: status and vectors of improvement]. *Materials naukovo-praktychnoi konferentsii «Vosmi Florivski chytannia» – Proceedings of the scientific and practical conference «Eighth Fleurivsky Readings»*. Chernihiv, Ukraine: NUChK. 84–88. [in Ukrainian].
18. Культурний вимір Європи. Проєкт 611810-EPP-1-2019-1-UA-EPPJMO-CHAIR / Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка. [Електронний ресурс]. URL: <https://nuchkerasmus.wixsite.com/culde>
Kulturnyi vymir Yevropy. Proiekt 611810-EPP-1-2019-1-UA-EPPJMO-CHAIR / Natsionalnyi universytet «Chernihivskiy kolehium» imeni T. H. Shevchenka. [Cultural Dimension of Europe. Project 611810-EPP-1-2019-1-UA-EPPJMO-CHAIR / T. H. Shevchenko National University «Chernihiv Colehium»].
19. Максак І., Радченко М. Європейські гранти у контексті неформальної освіти. *Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка*. 2023. Том 177 № 21. С. 21–26.
Maksak, I., Radchenko, M. (2023). Evropeis'ki granty u konteksti neformal'noi osvity. [European grants in the context of non-formal education]. *Visnyk Nacional'nogo universitetu «Chernihivs'kij kolehium» imeni T. H. Shevchenka – Bulletin of the T. H. Shevchenko National University «Chernihiv Colehium»*. 177: 21. 21–26. [in Ukrainian].
20. Науково-дослідний центр європейських студій. Сайт / Національний університет «Чернігівський колегіум імені Т. Г. Шевченка. [Електронний ресурс]. URL: <https://sites.google.com/view/ces-nuchk-ua/Naukovo-doslidnyi-tsentr-yevropeiskykh-studii>. Сайт / Natsionalnyi universytet «Chernihivskiy kolehium» імені Т. Г. Шевченка. [Research Center for European Studies. Site. / T. H. Shevchenko National University «Chernihiv Colehium»].
21. Павленко Л. А. Вивчення Європейського Союзу та його базових цінностей в українських закладах загальної середньої освіти (з досвіду міста Чернігова). *Вісник Національного університету «Чернігівський Колегіум» імені Т. Г. Шевченка*. 2024. Том 184. № 28. С. 70–78.
Pavlenko, L. A. (2024). Vyvchennia Yevropeiskoho Soiuzu ta yoho bazovykh tsinnostei v ukrainskykh zakladakh zahalnoi serednoi osvity (z dosvidu mista Chernihova). [Study of the European Union and its basic values in Ukrainian institutions of general secondary education (from the experience of the city of Chernigov)]. *Visnyk Nacional'nogo universitetu «Chernihivs'kij kolehium» imeni T. H. Shevchenka [Bulletin of the T. H. Shevchenko National University «Chernihiv Colehium»]*. 184: 28. 70–78. [in Ukrainian].
22. Положення про Науково-дослідний центр європейських студій. Чернігів: НУЧК 2021. 2 с. URL: <https://lnk.ua/MVwJrQ8ez>
Polozhennia pro Naukovo-doslidnyi tsentr yevropeiskykh studii. [Regulations on the Research Center for European Studies]. Chernihiv: NUChK 2021. 2 s. [in Ukrainian].
23. Положення про порядок реалізації міжнародних проєктів, грантів та угод про співробітництво / Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка. 2024. 4 с.
Polozhennia pro poruyadok realizacii mizhnarodnyh proiektiv, grantiv ta uhod pro spivrobotnytstvo [Regulations on the procedure of the implementation of international projects, grants and cooperation agreements] /

- Nacional'nij universitet «Chernihiv's'kij kolehium» imeni T. H. Shevchenka. T. H. Shevchenko National University «Chernihiv Colehium». 2024. 4. [in Ukrainian].
24. Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2022–2032 роки / Кабінет Міністрів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286-2022-%D1%80#Text>
Strategiya rozvytku vishchoi osvity v Ukraini na 2022–2032 roky / Kabinet Ministriv Ukrainy [Strategy for the development of higher education in Ukraine for 2022–2032 / Cabinet of Ministers of Ukraine]. [in Ukrainian].
25. Стратегія розвитку Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка на 2022–2026 роки. Чернігів, 2021. 16 с.
Strategiya rozvytku Nacional'noho universytetu «Chernihiv's'kij kolehium» imeni T. H. Shevchenka na 2022–2026 roky [Strategy for the development of the T. H. Shevchenko National University «Chernihiv Colehium» for 2022–2026]. Chernihiv. 2021. 16. [in Ukrainian].
26. Цілі сталого розвитку: Україна. Національна доповідь / Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. Київ, 2017. 176 с.
Tsili staloho rozvytku: Ukraina. Natsional'na dopovid' / Ministerstvo ekonomichnoho rozvytku i torhivli Ukrainy [Goals for sustainable development: Ukraine. National report / Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine]. Kyiv. 2017. 176. [in Ukrainian].

Keda Marina

<https://orcid.org/0000-0003-3458-1299>

Web of Science Researcher ID PFR-2944-2026

PhD in Historical Sciences, Associate Professor of the Department
of the World History and International Relations,
T. H. Shevchenko National University «Chernihiv Colehium»
(Chernihiv, Ukraine) E-mail: kedam@meta.ua

Jean Monnet Fellow,
European University Institute (Florence, Italy)

**PROJECT-BASED ACTIVITIES OF THE RESEARCH CENTER
FOR EUROPEAN STUDIES OF AT THE T. H. SHEVCHENKO NATIONAL UNIVERSITY
«CHERNIHIV COLEHIUM»**

The purpose of the article is to present the outcomes of the project-based activities of the Research Center for European Studies of T. H. Shevchenko National University “Chernihiv Colehium” and to analyze their impact on the institutional development of the University.

The methodological framework of the article is based on the case-study approach, which involves examining the practical activities of the Research Center for European Studies through qualitative analysis of internal university documents, the Center’s reports, project websites which reflect the processes and outcomes of project implementation, as well as the author’s observations.

The scientific novelty of the article lies in the fact that it is the first attempt to comprehensively present and analyze the project-based activities of the Research Center for European Studies, which initiatives have not previously been the subject of scholarly research.

Conclusions. The project-based activities of the Research Center for European Studies, established in 2021, have become an important driver of university development in the context of European integration processes and wartime challenges. Successfully implemented Erasmus+ Jean Monnet projects, international events, academic publications, internships, and improvements in the University’s material and technical infrastructure have demonstrated the Center’s significant potential in the field of educational and research innovations.

During the period 2021–2025 the activities of the Research Center for European Studies contributed to improving the quality of European studies, expanding international partnerships, developing research competencies among students and academic staff, enhancing educational programs, and strengthening the University’s institutional capacity as a reliable international partner. Owing to project-based support, the University has reinforced its systematic adherence to current educational standards, gained opportunities to more effectively integrate the history of the European Union into academic curricula, and demonstrated the practical value of European experience for the development of national education.

Through its comprehensive approach the Research Center for European Studies has established itself as one of the leading centers of European studies in Ukraine, influencing regional expertise in the field of European studies, supporting Ukraine’s integration into the European educational and research dimension and generating a sustainable academic impact.

Key words: Research Center for European Studies; T. H. Shevchenko National University «Chernihiv Colehium»; project-based activities; Erasmus+ Programme; Jean Monnet action.

Стаття надійшла до редакції 17.12.2025 р.

Рецензент: доктор історичних наук, професор **Володимир Дятлов**